

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

Tuyển chọn văn mẫu hay lớp 11 đề bài trình bày cảm nhận của em về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát của Cao Bá Quát.

Đề bài: Trình bày cảm nhận của em về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát của Cao Bá Quát.

Những bài văn hay nêu cảm nhận về "Bài ca ngắn đi trên bãi cát"

Bài mẫu số 1:

Trong nền văn học Việt Nam có những nhà văn để lại một khối lượng tác phẩm đồ sộ với nhiều thể loại phong phú nhưng cũng có những tác giả chỉ để lại rất ít tác phẩm tuy nhiên những tác phẩm ấy lại được đánh giá cao và giàu ý nghĩa. Tiêu biểu đó là bài thơ *Sa hành đoản ca* của Cao Bá Quát. Bài thơ mang đầy sự phản kháng và giàu ý nghĩa sâu xa. Có thể nói đó là những lời nói hay dòng tâm sự của Cao Bá Quát muốn thổ lộ.

Trước hết là hoàn cảnh sáng tác của bài thơ này. Cao Bá Quát thi đỗ cử nhân vào năm 1831, tại Hà Nội để thi tiến sĩ thì cần phải vào Huế. Do đó ông đã nhiều phen vào Huế để thi hội nhưng tiếc thay những lần đi ấy lại không mang được kết quả tốt đẹp cho ông. Mà đường đi từ Hà Nội vào Huế thì trải qua nhiều khó khăn đó là phải trải qua những bãi cát trắng mênh mông. Chính những bãi cát mênh mông ấy đã gợi ý cho nhà thơ sáng tác bài thơ này. Hình ảnh con đường cùng trong bài thơ thể hiện sự bế tắc của chính ông khi trên đường đời nhiều sóng gió này. Và đặc biệt ta thấy được ở bài thơ sự bất bình của tác giả về chế độ khoa cử của nhà Nguyễn. Thêm nữa thời bấy giờ văn hóa phương Tây cũng du nhập vào nước ta thế cho nên không thể tránh được việc so sánh hai nền giáo dục hai nơi và những người nho sĩ hay chính là Cao Bá Quát thấy bất bình trước nền giáo dục nước nhà.

Ta hãy cùng đi tìm hiểu về thể hành ca. Có thể thấy hành ca thuộc một thể thơ cổ thể, không có gò bó vào luật, vần gieo tương đối tự do. Đặc biệt bài thơ có những câu thơ dài tạo cảm giác phóng túng, lời thơ đa dạng không bị gò bó. Nhịp điệu nhanh gấp, khẩn trương và lưu loát không bị ngưng trệ. Đó chính là thể hành ca.

Đi vào phân tích bài thơ trùng trùng như một lời thuật nên sẽ không thể phân tích như kết cấu thông thường. Những câu thơ nối liền nhau nói lên một hình tượng, một hình ảnh, một tâm trạng nên không thể chia kết cấu vì thế cho nên ta sẽ đi theo những ý trên. Đó là hình tượng con người, hình ảnh bãi cát và tâm trạng của con người khi đi trên bãi cát đó.

Trước hết là hình ảnh con người và hình ảnh bãi cát trong bài thơ. Đó là hình ảnh bãi cát dài vô tận, mênh mông, bao la một màu vàng trắng. Tác giả một mình đi trên đó suy ngẫm về cuộc đời mình và từ đó hai hình ảnh làm nổi bật nhau lên thành những ý nghĩa biểu tượng:

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

*“Bãi cát dài lại bãi cát dài,
Đi một bước như lùi một bước.
Mặt trời đã lặn, chưa dừng được,
Lữ khách trên đường nước mắt rơi.
Không học được tiên ông phép ngủ,
Trèo non, lội suối, giận khôn vơi!”*

Hình ảnh bãi cát dài vô tận thể hiện qua sự so sánh của nhà thơ khi mà bước lại như lùi. Khi người ta đi về phía trước thì phải có một cái đích để nhìn thấy nhưng bãi cát mênh mông dài rộng quá, cứ mỗi bước đi của tác giả lại vẫn cứ nhìn thấy bãi cát đó mà thôi vì thế cho nên bước mà như lùi. Trong khi đó hình ảnh con người đơn độc một mình bước trên bãi cát khi mặt trời đã lặn vẫn cứ phải đi tiếp. Người khách bộ hành nước mắt tuôn rơi thể hiện sự gian nan của con đường ấy. Con đường bãi cát hay chính là con đường thi cử của nhà thơ. Nó phần nào khái quát lên hình tượng quá trình đi tìm chân lý của nhà thơ trước dòng đời mịt mờ như buổi mặt trời lặn và nhiều sóng gió xa xôi như bãi cát kia. Nguyên nhân đi khó khăn như vậy không phải do đường đi khó khăn mà lòng người thêm nản mà do chính tâm trạng của tác giả. Giận vì không học được tiên ông phép ngủ để giờ trèo đèo, lội suối mà giận khôn nguôi. Có lẽ tác giả đang giận chính mình tại sao lại theo đuổi vòng danh lợi để bây giờ chọn con đường mịt mù khó khăn này.

Tiếp theo nhà thơ nói lên quy luật phổ biến lúc bây giờ khi con người đua nhau đi vào vòng danh lợi:

*Xưa nay, phường danh lợi,
Tất tả trên đường đời.
Đầu gió hơi men thơm quán rượu,
Người say vô số, tỉnh bao người?”*

Phường danh lợi là thứ mà ai cũng mong ngóng và cố gắng đạt đến trong xã hội ngày xưa nói riêng và xã hội ngày nay nói chung. Sức hấp dẫn của nó như hơi men trong quán rượu kia, tác giả đặt ra câu hỏi say cả tỉnh được bao người, câu hỏi hay chính là câu khẳng định về quy luật con người tìm đến phường danh lợi. Đã dấn thân vào con đường ấy thì phải chấp nhận bốn ba trên đường đời, con đường ấy là vô cùng khó khăn và cách trở. Biết vậy nhưng có biết bao nhiêu người vẫn sống vì nó, làm mọi việc để đạt lấy nó, giống như nó là hạnh phúc của họ vậy. Hình ảnh bãi cát lại hiện lên. Điệp từ *bãi cát* thể hiện sự mênh mang quá sức khiến cho người đi trên bãi cát ấy ngao ngán nản lòng.

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

Thế rồi hình ảnh bãi cát tiếp tục hiện lên mênh mông cùng với đó là hình ảnh đường cùng đầy sức gợi và giàu ý đồ nghệ thuật của nhà thơ:

“Bãi cát, bãi cát dài ơi!

Tính sao đây? Đường bằng mờ mịt,

Đường ghê sợ còn nhiều, đâu ít?

Hãy nghe ta hát khúc "đường cùng",

Phía bắc núi Bắc, núi muôn trùng,

Phía nam núi Nam, sóng dào dạt.

Anh đứng làm chi trên bãi cát?”

Dẫu là đường phẳng nhưng mịt mờ nguy hiểm. Chính những con đường cát phẳng ấy tưởng chừng yên bình phẳng lặng thế nhưng lại đầy dẫy những nguy hiểm đang rình đập đọi vô lấy con người đi trên nó. Hình ảnh con đường cùng hiện lên đầy ý nghĩa. Nó thể hiện sự bế tắc của chính nhà thơ. Con đường không thể không đi trên nó đâu biết rằng rất gian nan và vất vả thế nhưng không tránh khỏi quy luật của xã hội. Những hình ảnh của núi non trùng điệp hiện lên như muốn nói tới sự khó khăn hiểm trở sóng gió trên con đường đi đến danh lợi. Giữa muôn trùng núi non đường ghê sợ còn nhiều chứ không ít.

Cuối cùng ta đi tìm hiểu tâm trạng của tác giả khi viết bài thơ cũng như đi trên bãi cát kia. Đó là một tâm trạng buồn chán nản, chán không phải ngại đường đi khó khăn hiểm trở mà chán vì chính sách giáo dục thời bấy giờ không phù hợp chút nào:

“Bãi cát dài lại bãi cát dài,

Đi một bước như lùi một bước.

Mặt trời đã lặn, chưa dừng được,

Lữ khách trên đường nước mắt rơi.

Không học được tiên ông phép ngủ,

Trèo non, lội suối, giận khôn vơi!”

Đó là tâm trạng chán nản khi ghét phùng danh lợi nhưng vẫn muốn lao theo nó để giờ trèo đèo lội suối vất vả và con đường trước sẽ có bao nhiêu gian nan nguy hiểm đang chờ phía trước. Nhà thơ tự giận mình đã chừa ghét phùng danh lợi mà vẫn lao theo như quy

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

luật của xã hội. Biết rằng nó hấp dẫn như hơi men, biết người say thì nhiều mà người tỉnh thì ít, chính nhà thơ cũng đang biết đang tỉnh nhưng lại không thể dứt ra được nên trở nên chán nản hoài nghi, giận chính mình. Câu thơ cuối bài để một câu hỏi bỏ ngỏ không trả lời “*Anh đừng làm chi trên bãi cát?*”, nhà thơ hỏi ai, nhà thơ hỏi chính mình tại sao cứ đứng hoài trên bãi cát, biết rằng phùng danh lợi làm cho ông ghét nhưng mà lại không thể đi trái với quy luật. Rồi đây những gian nan khó khăn của hành trình ấy còn đang chờ nhà thơ trên những bãi cát dài vô tận kia. Nhà thơ của chúng ta liệu rằng có kiên cường để tiếp tục bước chân lên những miền cát mênh mông ấy ?

Như vậy, qua bài thơ ta thấy được hành trình thi cử đỗ đạt của nhà thơ vô cùng gian nan và nguy hiểm. Trên bãi cát mênh mông ấy con người hiện lên nhỏ nhoi đơn lẻ. Bãi cát ấy càng đi càng như lùi, một bước đi mà như lùi một bước. Con đường danh lợi làm cho nhà thơ cảm thấy chán nản, chừa ghét và ông biết rằng sự hấp dẫn của nó làm cho nhiều người mê mẩn say thì nhiều mà tỉnh thì ít. Ngay cả tác giả cũng biết điều đó nghĩa là mình nửa tỉnh nửa say thế nhưng vẫn đứng hoài làm chi trên bãi cát dài lại bãi cát dài ấy. Qua đây nhà thơ bộc lộ tâm trạng cùng những thái độ của mình về nền giáo dục nước nhà. Phải chăng ông đã góp cho nền văn học Việt Nam một bài thơ hay đồng thời là một ý kiến cho đất nước về sự nghiệp khoa cử.

Bài mẫu số 2:

Nửa đầu thế kỉ XIX, ở Việt Nam, Cao Bá Quát được ca ngợi là con người đa tài: học giỏi, thơ hay, chữ đẹp. Người ta ngợi ca ông: “*Văn như Siêu quát vô tiền hán*”. Quả thực, thơ ca của ông mang đậm một phong cách tư tưởng tự do, phóng khoáng với bản lĩnh kiên cường trước cường quyền. “*Sa hành đoản ca*” – “*Bài ca ngắn đi trên bãi cát*” là một trong số những bài thơ thể hiện rất rõ tư tưởng phong cách của nhà thơ.

“*Sa hành đoản ca*” được viết trong lúc đi thi Hội – khi ông đang muốn đem tài năng của mình ra để thi thố, thực hiện chí hướng, hoài bão giúp đời cứu nước. Cũng có ý kiến cho rằng bài thơ được làm trong thời gian tập sự ở bộ Lễ.

Bốn câu thơ đầu là hình ảnh bãi cát và người đi trên bãi cát:

“Trường sa phục trường sa,

Nhất bộ nhất hồi khước. Nhật nhập hành vị dĩ,

Khách tử lệ giao lạc.”

Bài thơ mở ra với không gian và thời gian đặc biệt. Không gian “*Trường sa phục trường sa*” – “*Bãi cát dài lại bãi cát dài*”, mênh mông hoang vắng đến rợn ngợp. Thời gian về chiều, nắng tắt. Nắng tắt và gió khiến bãi cát mênh mông không để lại vết đường mòn, khiến người đi đường dễ mất phương hướng. Trên nền không gian thời gian đó có người

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

đi đường “*Đi một bước như lùi một bước*”. Hình ảnh chân thực, giàu sức gợi tả. Cách ngắt nhịp 2-3 liên tiếp như vẽ ra bước đi đầy trầy trụa, trúc trắc. Mặt trời sắp lặn mà một ngày vẫn chưa đi hết quãng đường dài. Câu thơ gợi tả hình ảnh bãi cát mênh mông, bất tận, nóng bỏng, trắng xoá đến nhức mắt. Đó là hình ảnh thiên nhiên đẹp dữ dội, khắc nghiệt và cũng có thể hiểu bãi cát dài là con đường phải vượt qua để vào kinh thi Hương hay cũng chính là con đường công danh sự nghiệp mờ mịt phía trước. Người đi trên con đường ấy tuôn rơi những giọt lệ. Đó là nước mắt của đau khổ, một cõi lòng đầy oán hận.

Sáu câu thơ tiếp theo là tâm sự của người đi đường:

“Quân bất học tiên gia mỹ thủy ông,

Đặng sơn thiệp thủy oán hà cùng.

Cổ lai danh lợi nhân,

Bôn tẩu lộ đồ trung.

Phong tiền tửu điểm hữu mỹ tửu,

Tĩnh giả thường thiếu, túy giả đông.”

Tâm sự u uất của kẻ đi trên bãi cát dài bật ra với lời tự oán trách mình đầy chua chát “*Không học được tiên ông phép ngủ*”. Tác giả thấy giận mình vì không có khả năng như người xưa – không thể thờ ơ trước sự đời mà phải tự mình hành xác theo đuổi đường công danh. Cao Bá Quát bất hoà sâu sắc với thực tại cát bụi mờ mịt nhưng dứt khoát từ chối kiêu tiên ngủ. Đó là cái đáng nể trọng trong nhân cách kẻ sĩ lạc loài cô đơn giữa cuộc đời bế tắc.

“Xưa nay hạng người danh lợi,

Vẫn tất tả ở ngoài đường sá.

(Hễ) quán rượu ở đâu gió có rượu ngon,

(Thì) người tỉnh thường ít mà người say vô số!”

Đôi lập hình ảnh người đi đường là hình ảnh đông đảo phường danh lợi. Vì công danh, danh lợi mà con người phải bôn tẩu. Từ chuyện danh lợi, người đọc nhận ra trần trở của tác giả về chuyện công danh. Công danh tự khi nào bị biến tướng, có sức mê hoặc ghê gớm đến con người. Danh lợi phải chi cũng chỉ là thứ rượu ngon để cám dỗ lòng người. Nó khiến con người say sưa tranh giành, hưởng thụ mà quên đi trách nhiệm với cuộc đời. Hai câu thơ tác giả tạo ra nhiều đối lập giữa số đông kẻ hám lợi tầm thường với một

Cảm nhận về bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát (Cao Bá Quát)

người cô đơn, lạc loài, bơ vơ trên con đường cát bụi. Từ đó ta nhận ra sự đối lập giữa tác giả và phường chạy theo danh lợi khẳng định nhân cách tự trọng của mình.

Trước những khó khăn trắc trở, người đi đường rơi vào bế tắc.

“Trường sa, trường sa nại cự hà”

Tác giả đặt ra câu hỏi nên đi tiếp hay dừng lại. Tâm trạng người đi đường đầy băn khoăn, day dứt và có phần bế tắc. Trong suy nghĩ người đi đường hiện lên những mâu thuẫn giữa khát vọng sống với hiện thực đen tối mờ mịt, khát vọng xông pha trên con đường tìm lý tưởng với cần an, hưởng lạc, mâu thuẫn đó tạo nên những khó khăn trên con đường thực hiện lý tưởng.

Người đi đường nhận ra mình không chỉ cô độc trên đường đời mà đi trên đường cùng.

“Hãy nghe ta hát khúc “đường cùng”,

Phía bắc núi Bắc núi muôn trùng,

Phía nam núi Nam sóng muôn đợt.

Anh còn đứng làm chi trên bãi cát?”

Nhìn mọi phía đều thấy mênh mông bát ngát, đường cùng mất rồi. Tiếp tục đi trên con đường danh lợi, chắc chắn không bao giờ, quay trở về ẩn mình giữ trong sạch là điều không thể và không muốn. Người đi đường đành đứng chôn chân trên bãi cát. Câu hỏi chính mình *“Anh còn đứng làm chi trên bãi cát?”* diễn tả một khối mâu thuẫn lớn đè nặng tâm trí.

Bài ca thể hiện niềm thất vọng và bi phẫn của nhà thơ trước đường đời trắc trở, bế tắc và vô vọng, phản ánh cảm quan của Cao Bá Quát về thời đại đen tối của những người trí thức tài hoa trên con đường công danh truyền thống.

Đọc thêm tài liệu:

- [Phân tích bài thơ Bài ca ngắn đi trên bãi cát](#)
- [Soạn văn bài Bài ca ngắn đi trên bãi cát](#)